

Fotod: Satu Niemi

FESTIVALIDE LINN

Berliini Festival ja Helsingi Flow Festival

NELE MOOR, *Kunstiakadeemia urbanistikatudeng*

SATU NIEMI, *Aalto ülikooli arhitektuuritudeng*

INTRO

Linn on mitmesuguste sündmuste lava, alates väikestest tänavapidustustest kuni hiiglaslike muusikafestivalideni välja. Tagahoovid, pargid, tööstushooned ja lennujaamad leiavad sageli uue kasutuse ja võib tunnetada, et festivalikultuur on saanud paljudele elustiiliks, seda eriti noorema generatsiooni hulgas. Meie, arhitekt Satu Helsingist ja urbanist Nele Tallinnast, püüame lahti mõtestada selle kultuuri mõju ja olulisust, kasutades näidetena Helsingis toimuvat Flow-festivali ning Berliini festivali ning vaadeldes nende võimet ümbritseva linnakeskkonnaga suhestuda. Mõlemad linnad on tuntud oma elava kultuurielu poolest. Mida võiksime neilt linnadelt õppida?

VESTLUS

Nele Moor (edasi **NM**): Ühest inimesest koosnevate leibkondade arv ühiskonnas kasvab ning see on oluliseks teguriks **individualistliku maailmavaate** kinnistumisel. Selle arengu valguses võime ehk väita, et festivalikultuur saaks olla tagajärg või ravi probleemi leevendamiseks just suuremates linnades, kus inimesed tunnevad nälga soojema suhtluse ja igapäevarutiinist pääsemise järele. Muusika ühendab ja pakub kogemusi mitte ainult üksikisikule, vaid toob ka **jagatud rõõmu**.

Satu Niemi (edaspidi **SN**): Jagatud rõõm tundub olevat linnas toimuvate muusikafestivalide üks olulisemaid tunnuseid. Flow-festivali külastajad on nimetanud üritust '**linnaks linnas**' ja '**külaks, mida pole olemas**'. Festival loob põgusa külakogunemise tunde, kus inimesi ühendavad sarnased huvid: muusikamaitse, stiil ja mood ja muidugi üle kõige konkreetse festivali valimine.

NM: Mingil määral võib festivali võrrelda religioosse traditsiooniga pühapäevahommikuti kirikus käia. Lisaks emotsionaalsete vajaduste rahuldamisele ning kogunemisele, et püha sõna kuulata, saadakse kogemusi ka teiste inimeste vaatlemisest ja uute kontaktide loomisest – see on **sotsiaalne mäng**.

Võib kuulda inimesi arutlemas mitte ainult selle üle, kas muusika on ühel või teisel üritusel parem, vaid ka festivali üldisest **atmosfäärist** – kindlat tüüpi sünergiast, mille määravad nii inimesed, asukoht kui ka muusika. See ei ole otseselt ja kohe tajutav, kuid võib festivali edukuses määravaks saada.

SN: See vastab tõele siis, kui festivalil õnnestub külastajates tekitada kogukonnatunne. Festival ei ole enam kontsertide sari ja suur pidu, vaid ajutine kogukond, kus inimesed üksteisega suhtestuvad. See kokkutulemise tunne võib laieneda ka linnaruumile. Hästi vastu võetud ja populaarne festival võib **kohalikele elanikele olla uhkustunde allikaks** ja ühendada naabruskondi.

NM: Ühelt poolt võib täheldada festivalide linnast välja kolimise trendi. Minnakse looduslikumasse keskkonda, metsadesse ja põldudele, eesmärgiga vähendada masse ja luua spetsiifilisem ja intiimsem õhustik. Teisalt kasvab linnas toimuvate festivalide arv ja nende sisu on üha mitmekesisem. Seega, festivalid peavad saama kaasaegsete **linlike tegevuste areeniks**. Berliini festival näiteks püüab olla lavaks **subkultuuridele**. Kui tuua välja mõned näited, siis toimub seal Art Village, mis tutvustab tänavakunsti, ning brändi-turg, mis esitleb Berliinis asuvate väikeettevõtjate loomingut.

Samal ajal kui need festivalid on lavaks kaasaegsetele linlikele liikumistele, toimub järjest suurem **kommertsialiseerumine ja kasumile orienteerumine**. Festivale kasutatakse linnamarketingis, mistõttu kaotavad üritused esialgse usutavuse subkultuuride silmis. Seda saaks ennetada **osalusprojekte** kasutades ja andes festivalikülastajale võimaluse mõjutada sündmuste kulgu.

Kuidas peaksime suhtuma disaini ja kunsti integreerimisse Flow-festivali?

SN: Flow-festival pakub filmiõhtuid ja kunstiinstallatsioone ja seda turundatakse kui loomingulist festivali. See on seotud ka festivali praeguse asukohaga: endine gaasitehas **Suvilahti** Helsingi ühe populaarseima linnaosa kõrval. Ala on linna poolt arendatud eesmärgiga, et sellest saaks **mitmekesine sündmuste areen**, mis majutaks loomingulisi produktsioonifirmasid, galeriisid, tsirkust ja mitmesuguseid mittetulundusühinguid, mainides ainult mõnesid osapooli. Kuigi endise hüljatud tööstusaala arendamine sai alguse mõned aastad enne Flow-festivali algust, on see olnud oluliseks teguriks piirkonna maine kujundamisel. Festival on samuti uute **koostööprojektide** tekkimise kohaks, näiteks selle aasta Flow tegi koostööd Euroopa arhitektuuritudentide assambleega, mis toimus Suvilahtis vaid mõned nädalad enne festivali. Muuhulgas korraldati disainikonkurss, mille tulemuseks oli uut tüüpi lava, mis festivaliks ka valmis ehitati.

VÄLISVAATLUS

NM: Aga mida arvata paljuräägitud **festivaliseerumise** mõistest?

Kaasaegsed linnad võistlevad omavahel, suurüritusi kasutatakse vahendina raha ja investeringute püüdmiseks. Seda tehakse sageli konteksti arvestamata. On kiiduväärt, et **Berliini festival ja Flow-festival lähenevad linnamaastikule targalt**. Mõlemal on õnnestunud väärtustada endisi tööstusalasid ning infrastruktuurimaastikke. Lisaks sellele (ja muidugi ka seotult) on Berliini festivali asukohaks olev **Tempelhof**, endine lennujaam, aktiivselt kasutuses kui suurim vabaõhupark Euroopas. Ala ajaloolised kihid on pöimitud festivali. Näiteks tuleb festivalialale sisenedes läbida üsna ametliku väljanägemisega turvakontroll, kus passivad piloodid ja stjuardessid. Ürituse kujundus viitab lennujaamade ja lendamise teemale.

Korraldajad ei näe enda rolli ainult Tempelhofi tutvustajatena, nende eesmärk on võistelda festivalidega üle maailma ning tutvustada kogu linna. Festivali dimensioon ja suurus näitavad, et tegemist on pigem väliskülalisele suunatud **grandioosse vaatemänguga** kui kogunud kohaliku klubiküllastaja kaasamisega. Festivali profiili loomise taga on mitmeid tegureid, kuid olulisemad neist on korraldajad ja kogemus. Festivalid kalduvad olema rohkem kohalikud siis, kui nende areng on orgaaniline ja toimub koostöös muusikamaastiku ja -inimestega. See peab paika Flow-festivali puhul – festivali algne iseloom on säilinud, hoolimata sellest, et piletihinnad kasvavad igal aastal märkimisväärselt. Terves Berliinis toimub pidevalt nii palju, et suur festival tundub **lõputute võimaluste kokkupakitud versioonina**. Berliini subkultuuride peamine küsimus on täna, et kuhu edasi. Füüsiline ruum muutub järjest korralikumaks, steriilsemaks, gentrifitseerunumaks; subkutluurid peavad kas muutuma või kaduma. Endised ööklubide piirkonnad muutuvad vaikseteks elamurajoonideks ja turistlikeks poodlemisparadiisideks, rahvusvaheline hipster hõivab ööelu.

OUTRO

Võib oodata, et festivalid lähevad tulevikus aina suuremaks ning kommertslikumaks. Arvestades fakti, et enamik Euroopa suuri muusikafestivale kutsub igal aastal esinema samu artiste, oleks huvitav näha aga arenguid rohkem kohaliku kogukonna festivalide maastikul. Heaks näiteks on Tallinn Music Week, mis on oma festivali ära jaganud mitmete kontsertikohtade vahel üle kogu linna ja festivali programmist on näha, et korraldajad mõistavad, et alati ei pea kutsuma kohale kõigile teada rahvusvaheliselt tuntud esinejaid, et läbi lüüa. Festival võiks olla tulevikus pigem areeniks kohalikele liikumistele ning hüppelauaks uutele tulijatele, ning suurema sotsiaalse seotuse tekitamiseks kaasama programmi ka mitteprofessionaali ning küllastaja.